

Jacek Bil

Przestępczość zorganizowana w ujęciu historycznym oraz jej ewaluacja

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 20, 88-106

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA
W UJĘCIU HISTORYCZNYM
ORAZ JEJ EWALUACJA

ORGANISED CRIME IN A HISTORICAL
PERSPECTIVE AND ITS EVALUATION

JACEK BIL
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

ABSTRACT

The article is devoted to the problem of organized crime. The main aim of the publication is to explain basic terms related to organized crime, including attention, that the term mafia does not equate to any form of organized crime, but only with a particular criminal group in Italy. Author indicate the historical and current areas of activity of organized criminal groups.

KEYWORD

organized crime, criminal groups, economic crime, drug-related crime

ABSTRAKT

Poniższe opracowanie poświęcone jest problematyce przestępczości zorganizowanej. Zasadniczym celem publikacji jest wyjaśnienie podstawowych terminów związanych z przestępczością zorganizowaną, w tym zwrócenie uwagi, iż termin mafia nie jest równoznaczny z każdą formą przestępczości zorganizowanej, a jedynie z określoną grupą przestępczą we Włoszech.

Autor wskazują na historyczne oraz obecne obszary działalności zorganizowanych grup przestępczych.

SŁOWA KLUCZOWE

przestępczość zorganizowana, grupy przestępcze, przestępczość kryminalna, przestępczość ekonomiczna, przestępczość narkotykowa

WSTĘP

Przestępczość zorganizowana jest zjawiskiem posiadającym wiele znaczeń, w powszechnym dyskursie rozumiana jest jako mafia. Jest to jednak pogląd niepełny i obciążony błędem poznawczym. Celem działania zorganizowanych grup przestępczych jest uzyskanie maksymalnego zysku, który następnie wykorzystywany jest do prowadzenia dalszej przestępczej działalności. Obszary aktywności przestępczej tego rodzaju grup to m.in. uprowadzenia osób, wymuszenia, handel i przemyt narkotyków, handel bronią, handel ludźmi ale także zorganizowana przestępczość ekonomiczna. Działające na całym świecie zorganizowane grupy przestępcze odpowiedzialne są za popełnianie przestępstw zarówno na szkodę obywateli jak i na szkodę państw.

CHARAKTERYSTYKA ZORGANIZOWANYCH GRUP PRZESTĘPCZYCH

Wspomniana mafia jest organizacją przestępczą, która pojawiła się we Włoszech w połowie XIX wieku. W tamtym okresie przedstawiciele mafii współdziałali z władzami publicznymi Sycylii oraz korzystali za pieniądze z uprzejmości władz centralnych. Mafia podobnie jak inne zorganizowane grupy przestępcze we Włoszech korzysta z owoców korupcji politycznej. Historyczne tradycje mafii oparte były o „vendettę” i „omertę”. Vendetta to obowiązek osobistej zemsty na osobach, które dopuściły się splamienia honoru mafii. Omerta to obowiązek zachowania milczenia odnośnie funkcjonowania środowiska mafijnego, zarówno wobec władz jak i w kontaktach pomiędzy innymi członkami grup przestępczych¹.

¹ W. Mądrzejowski, *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiśniak, Szczytno 2013, s. 12-17.

Mafii nie należy rozpatrywać w kategorii antyspołecznej funkcjonującej poza normalnym społeczeństwem. Organizacja ta zakorzeniona jest w strukturach społeczno-ekonomicznych oraz politycznych społeczeństwa zamieszkującego na Sycylii. Członkami mafii są handlarze zbożem, bydłem, rzeźnicy ale i także adwokaci, lekarze czy też aptekarze. Zawarcie układu pomiędzy mafią, a aliantami podczas desantu na Sycylii w 1943 roku pozwoliło na osiągnięcie jeszcze silniejszej pozycji tej zorganizowanej grupy przestępczej. Przemiana mafii z organizacji działającej w symbiozie ze społeczeństwem na rzecz przestępczości kryminalnej została zaznaczona po zakończeniu drugiej wojny światowej. Współczesna działalność mafii to działający na całym świecie kartel narkotykowy. Organizacja ta stanowi jedyny na świecie zorganizowany syndykat przestępczy, handlujący zarówno narkotykami syntetycznymi jak i naturalnymi. Od początku lat osiemdziesiątych mafia zdołała opanować strategiczne pozycje w takich metropoliach jak Monachium, Londyn, Marsylia, Bangkok oraz San Paulo. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych organizacja dostrzegła konieczność lokowania środków zdobytych w ramach przestępczej działalności w legalne interesy – proceder prania pieniędzy. Przedsiębrane w tym zakresie czynności realizowane były zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej. Podejmowane przez władze Włoch środki zwalczania przestępczości zorganizowanej wpłynęły na zmianę wizerunku mafii, która woli pozostawać na boku niż być w centrum zainteresowania. W dalszym ciągu „usługi ochrony” (haracz) świadczone przez mafię dotyczą około 80% przedstawicieli różnego rodzaju biznesu. Dodatkowo należy zaznaczyć rozwijający się dynamicznie międzynarodowy zakres działalności mafii². Obecnie mafia sycylijska jest nadal silną organizacją przestępczą trudniącą się handlem i przemytem ludzi, handlem i przemytem narkotykami oraz wymuszeniami. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż organizacja ta posiada podmioty gospodarcze prowadzące interesy w jej imieniu. Znaczącym są także związki mafii z przedstawicielami partii politycznych i politykami zajmującymi czołowe miejsca egzekutywy państwa³.

Kolejną włoską zorganizowaną organizacją przestępczą jest kamorra (tzw. mafia neapolitańska), której powstanie jest datowane podobnie jak

² E. W. Pływaczewski, *Problem definicji przestępczości zorganizowanej*, [w:] *Przestępczość zorganizowana*, red. E. W. Pływaczewski, Warszawa 2011, s. 43-45.

³ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 17.

mafii sycylijskiej. Tradycyjne formy działalności tej organizacji przestępczej opierają się głównie o wymuszenia, lichwiarstwo, sutenerstwo, hazard oraz użycie przemocy i zabójstwa. Przedstawiciele kamorry stosowali praktyki polegające na łączeniu (mieszaniu) nielegalnych źródeł dochodu z legalnymi. Zarówno mafia sycylijska jak i kamorra są organizacjami posadowionymi na strukturach rodzinnych, lecz kamorra jest organizacją typowo miejską⁴. Różnica pomiędzy mafią a kamorą (również ndranghetą) widoczna jest w czasie rytuału dotyczącego przyjęcia nowego członka do organizacji przestępczej. W obrzędzie tym brak jest drastycznych elementów w postaci krwi, ognia i świec. Ceremonia polega na teatralnej recytacji pytań oraz odpowiedzi jak też przywołania legendarnych postaci⁵. Zasady działalności kamorry zmieniły się po drugiej wojnie światowej, gdy obszar jej działalności objął całą Kampanię. Członkowie kamorry zajęli się głównie przemytem papierosów i narkotyków. Neapol stał się czołowym europejskim ośrodkiem przemytu kokainy z Ameryki Południowej oraz stanowił ważny punkt na szlaku heroinowym. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż grupa zmonopolizowała obszar wywozu i składu odpadów⁶.

Rejon Kalabrii pozostaje pod wpływem ndranghetty. Jest to grupa przestępcza posadowiona na schemacie grup rodzinnych. Na początku zajmowała się przede wszystkim wymuszeniami i porwaniami dla okupu, a następnie wyłudzeniami środków finansowych pochodzących z budżetu państwa przeznaczonych na cele budowlane. Ugrupowanie zbudowało w latach dziewięćdziesiątych XX wieku własną sieć kontaktową w Ameryce Południowej i przejęło kontrolę nad przemytem kokainy. Dodatkowo ndranghetta zajmuje się handlem bronią. Omawiana organizacja przestępcza przekupuje polityków oraz osoby będące u władzy. Obecnie odnotowuje się przesunięcie wpływu włoskich grup przestępczych, a zwłaszcza ndrangetty na północ Włoch. Santa Corona Unita jest grupą przestępczą prowadzącą działalność na terenie południowo-wschodnich Włoch (rejon Bari). Odmienne niż wspomniane organizacje przestępcze, Santa Corona Unita jest strukturą młodą, wywodzącą się z rozproszonych struktur tzw. nowej kamorry. W pierwszym etapie działalności zajmowała się przemytem papierosów, a w czasie wojny na Bałkanach przemytem broni. Po zakończeniu wojny oraz w związku z napływem do Włoch nielegalnych

⁴ Ibidem, s. 17

⁵ D. Gambetta, *Mafia sycylijska. Prywatna ochrona jako biznes*, Warszawa 2009, s. 213.

⁶ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 18.

uchodźców SCU rozwinęła system handlu ludźmi (handel kobietami pochodzącymi z Albanii, Rosji i krajów bałkańskich)⁷.

Przestępczość kryminalna w Rosji związana jest z instytucją „worów w zakonie” – czyli więźniów posiadających szczególne poważanie w środowisku przestępczym. Członkowie bractwa „wory w zakonie” nosili charakterystyczne ubrania, posiadali tatuaże oraz porozumiewali się za pomocą sekretnego slangu. Cieszyli się zbiorowym poważaniem w świecie przestępczym. W ramach bractwa funkcjonowały sądy, które miały za zadanie utrzymanie posłuszeństwa wśród członków. Sądy (worów) miały uprawnienia do orzekania kar bez względu na ograniczenie czasu i miejsca. Bractwo worów istniało już za czasów carskiej Rosji, był to świat szacownych złodziei starej daty, który przetrwał do lat trzydziestych ubiegłego stulecia. Należy zaznaczyć, iż świat worów (już w nowej postaci) funkcjonuje po dzień dzisiejszy. Już od 1955 roku urzędnicy rosyjscy (ZSRR) stosowali oficjalnie nazwę „wor w zakonie”. Według oficjalnych danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w całej Wspólnocie Niepodległych Państw (WNP) pod koniec 1993 roku odnotowano działalność sześciuset „worów”, z czego dwustu działało na terenie Federacji Rosyjskiej. Rok później w Rosji działało siedmiuset czterdziestu worów. Nowa generacja worów nie może pochwalić się tak bogatą więzienną przeszłością jak ich poprzednicy, co więcej wielu z nich nigdy nie odbywało kary pozbawienia wolności. W dzisiejszej rzeczywistości tytuł wora można kupić za pieniądze. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku odnotowano gwałtowny przyrost worów, co spowodowane przemianą ustrojową państwa. Przejście do gospodarki rynkowej przyciągnęło do świata przestępczego wiele nowych osób, którzy dysponowali większymi zasobami pieniężnymi niż „wory”, którzy przeżyli system Gułagu. Dawni „worowie”, którym brakowało pieniędzy, chętnie przyjmowali środki pieniężne od nowicjuszy. W zamian przeprowadzali inicjację młodszych przestępców na „wora”, pomimo tego, iż nie odbywali oni wcześniej kary pozbawienia wolności⁸. Rozwój przestępczości zorganizowanej w Rosji miał miejsce na początku XX wieku. W tym czasie słaba i skorumpowana władza nie potrafiła skutecznie zwalczać organizacji przestępczych. Do najbardziej znanych grup przestępczych w Rosji należały: grupa Słoncewo oraz Tambowskaja Grup-

⁷ Ibidem, s. 18-19.

⁸ F. Varese, *Mafia rosyjska. Prywatna ochrona w nowej gospodarce rynkowej*, Warszawa 2009, s. 251-254.

pirowka. W 1994 roku Słoncewo doprowadziło do zmarginalizowania wpływów w Moskwie grup czeczeńskich, gruzińskich oraz tzw. Brygady Oriechowskiej. Członkowie Słoncewa nawiązali kontakty przestępcze na arenie międzynarodowej, w tym z kartelami kolumbijskimi, chińskimi triadami i grupami włoskimi. Interesy organizacji przestępczej sięgały także Izraela, USA oraz Szwajcarii (gdzie grupa prała pieniądze). Tambowska Grupperowka po starciach ze Słoncewem i grupami kaukaskimi przeniosła działalność do Sankt Petersburga. Po zneutralizowaniu miejscowych grup przestępczych (grupa Małyszewska i Workutinska) oraz po nawiązaniu kontaktów z politykami, Tambowska Grupperowka przejęła kontrolę nad nielegalnymi interesami. Do głównych obszarów działalności grupy należy nakładanie haraczy na petersburskie firmy oraz udział w legalnych przedsięwzięciach gospodarczych w zakresie obrotu ropą naftową i gazem. Obecnie grupy zorganizowane w Rosji nie prowadzą już walk o władzę w największych ośrodkach kraju. Obserwuje się pewnego rodzaju ustabilizowanie i „dogadanie się” z władzą pod kierunkiem Putina, co przejawia się m. in. w wykorzystywaniu grup przestępczych przez państwo (sprawa Wiktora Buta). Nadal odnotowywana jest działalność grup o charakterze kryminalnym, „haraczowanie” podmiotów gospodarczych oraz kontrola nad prostytutką i hazardem. Istotnym polem działania zorganizowanych grup przestępczych w Rosji jest przemyt i handel narkotykami. Grupy rosyjskie posiadają udziały w największym na świecie szlaku przemytu heroiny z Afganistanu. Kolejnym aspektem działalności zorganizowanych grup jest przestępczość gospodarcza, w tym przede wszystkim korupcja i zawłaszczenie obszarów gospodarki państwowej⁹. Zorganizowane rosyjskie grupy przestępcze prowadzą działalność także poza krajem. Ich obecność odnotowana została m. in. w Czechach, na Węgrzech oraz w mniejszym stopniu na Słowacji oraz w Bułgarii. Czechy już w latach dziewięćdziesiątych były miejscem prania pieniędzy przez przestępców wywodzących się z byłego ZSRR. W tym zakresie wykorzystując środki pochodzące z przestępstw kupowali czeskie przedsiębiorstwa, towarzystwa i nieruchomości. Aktywność rosyjskich grup przestępczych w Czechach polegała na dokonywaniu wymuszeń i haraczy, organizowaniu przemytu narkotyków oraz broni, jak też na rozbojach i w dalszym ciągu na praniu pieniędzy. Sprawcy z dawnego ZSRR w ramach zorganizowanych struktur przestępczych kontrolowali różne sfery: Cze-

⁹ W. Mądrzejowski, op. cit. s.20-24.

czeni prosperowali w rynku prostytucji, kasyn i narkotyków, Azerowie zajmowali się handlem bronią i narkotykami, Gruzini opanowali rynek handlu różnymi towarami, Ormianie i Dagestańczycy obecni byli przy wymuszeniach. Ukraińcy natomiast kontrolowali przemysł narkotyków, prostytucję i wymuszenia. Stolica Czech jest centrum przemysłu narkotyków, które dostarczane są do Niemiec. Praga stanowi także bazę rosyjskich grup przestępczych w Środkowej i Zachodniej Europie. Rosyjskie grupy przestępcze aktywnie współpracują z grupami włoskimi, bułgarskimi, chińskimi oraz z krajów byłej Jugosławii. Aktywność rosyjskich grup przestępczych zauważona została także na Węgrzech. W Budapeszcie funkcjonują rosyjskie grupy, które wyspecjalizowały się w kradzieży i przemyśle samochodów oraz kontrolują prostytucje oraz wymuszenia. Osobną dziedziną przestępstw tych grup są przestępstwa gospodarcze, które rozwijały się dzięki liberalnemu prawu bankowemu Węgier. Podobnie jak w Pradze, tak i w stolicy Węgier rosyjscy przestępcy prali pieniądze, uczestnicząc w prywatyzacji własności państwowej. Europa Zachodnia stanowiła także obszar działalności rosyjskojęzycznych grup przestępczych. W latach dziewięćdziesiątych w Niemczech pojawił powstał termin „czerwona mafia” charakteryzujący rosyjską przestępczość zorganizowaną. Aspektem sprzyjającym rozwojowi tych grup przestępczych była na pewno możliwość funkcjonowania w realiach wolnego rynku jak też fakt, iż do początku 1990 roku w tym kraju stacjonowały wojska radzieckie. Rosjanie posiadali doskonałe kontakty oraz prowadzili na terenie baz wojskowych nielegalne interesy kontrolowane przez rosyjskie grupy przestępcze¹⁰. W Niemczech zamieszkali liderzy rosyjskich grup przestępczych z uwagi na łatwość sprawowania kontroli nad nielegalnymi operacjami w Europie Zachodniej. Aktywność rosyjskojęzycznych grup przestępczych obecna jest również we Francji, Wielkiej Brytanii, Belgii, Austrii, Finlandii, Cypru oraz na terenie obu Ameryk¹¹. W zainteresowaniu rosyjskojęzycznych grup przestępczych pozostaje także Polska. Od początku lat dziewięćdziesiątych grupy te posiadały wspólne kasy przestępcze, zastraszały ofiary i świadków, posiadały liderów i organizatorów oraz umiejętnie unikały przenikania do ich środowiska polskich przestępców. Działanie zorganizowanych grup rosyjskojęzycznych nacechowane było niezwyklej brutalnością oraz

¹⁰ K. Laskowska, *Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne*, Białystok 2006, s. 257-276.

¹¹ Ibidem.

brakiem poszanowania dla życia i zdrowia ludzkiego. Zidentyfikowanym sposobem działania były akty terroru kryminalnego przejawiającym się ostrzeliwaniem pojazdów, groźbą niszczenia lub podpalania aut oraz groźbą pobicia lub okaleczenia. Sprawcami wymienionych aktów byli przede wszystkim byli funkcjonariusze dawnych struktur bezpieczeństwa ZSRR jak też kombatanCI wojen w Afganistanie i Czeczenii. W czasie przemian gospodarczo-politycznych w państwach byłego bloku wschodniego zrodził się problem kradzieży pojazdów związanych z transportami i przejazdem wycofywanych z Niemiec wojsk radzieckich. W tym czasie odnotowano wzrost liczby włamań i kradzieży pojazdów. Zaobserwowano także porachunki pomiędzy grupami rosyjskojęzycznymi oraz próby wprowadzenia do obrotu fałszywych dolarów. Dodatkowo pojawiły się na rynku środki odurzające pochodzące z byłego ZSRR oraz rozwinęła się prostytucja i sutenerstwo. Początek lat dziewięćdziesiątych to czas powstania i funkcjonowania zorganizowanych grup przestępczych, charakteryzujących się hermetycznością, w których zainteresowaniu pozostawały czyny zarówno o charakterze kryminalnym jak i gospodarczym. Istotnym zagrożeniem były rozboje na drogach dokonywane przez rosyjskojęzycznych sprawców. Podobnie jak w przypadku wymuszeń związanych z handlem „stadionowym”, tak i w tego rodzaju zdarzeniach ofiarami byli przede wszystkim obywatele byłego bloku państw wschodnich (Ukraińcy, Litwini, Białorusi oraz Rosjanie). Sprawcy żądali od podróżnych opłaty za przejazd przez terytorium Polski, a w przypadku umowy sprawcy przy użyciu siły fizycznej i broni zmuszali pokrzywdzonych do wydania pieniędzy oraz często samochodów wraz z dokumentami (po uiszczeniu opłaty sprawcy przekazywali pokrzywdzonym karteczki z odręcznym zapisem np. tranzyt opłacony). W tym czasie dochodowym interesem przestępczym grup rosyjskojęzycznych była kradzież i przemyt samochodów pochodzących z terenu Europy Zachodniej). W okresie 1995-1999 przestępczość grup rosyjskojęzycznych uległa zmianie, ponieważ oprócz stałych obszarów nielegalnej działalności (produkcja i przemyt narkotyków, produkcja i przemyt fałszywych banknotów, kradzież i przemyt aut, wymuszenia i pobieranie haraczy), pojawiły się nowe formy tj. handel bronią i materiałami wybuchowymi, pranie pieniędzy. Grupy te zaczęły odchodzić od przestępczości kryminalnej na rzecz przestępczości gospodarczej tj. obrót wyrobami tytoniowymi oraz spirytusowymi. W następnym okresie aktywność przestępcza rosyjskojęzycznych grup przestępczych w Polsce związana była

m.in. z: przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu, handlem bronią i amunicją, przestępstwami przeciwko obrotowi gospodarczemu, przestępstwami przeciwko środkom płatniczym i dokumentom, kradzieży pojazdów, ładunków i towarów, wyłudzenie mienia, przestępczość narkotykowa oraz handel ludźmi¹².

Przestępczość zorganizowana w Wielkiej Brytanii to nielegalna działalność gospodarcza. Głównymi kierunkami przedsięwzięć przestępczych jest pranie pieniędzy, nielegalny obrót towarami akcyzowymi i oszustwa na rynkach finansowych. Wielka Brytania to także miejsce schronienia m. in. oligarchów rosyjskich, którzy korzystając z liberalnych przepisów dotyczących przepływu kapitału, przenieśli na wyspy swój majątek (nabyty w drodze nielegalnych przekształceń własnościowych państwa)¹³. Rosyjskie grupy przestępcze opanowały w Wielkiej Brytanii rynek handlu bronią, narkotykami oraz handlu ludźmi (głównie rosyjskich kobiet). Dodatkowo zajmują się kupowaniem za fałszywe pieniądze dzieł sztuki, jak też penetrują giełdę oraz instytucje finansowe. Na terenie Wielkiej Brytanii odnotowano w 1994 roku wzmożoną działalność rosyjskich handlarzy bronią, którzy sprzedali jednemu ze stołecznych gangów dużą ilość granatów rozproszonych następnie na obszarze całego kraju. Grupy działające na w wielkiej Brytanii importowały z Rosji karabiny snajperskie i celowniki noktowizyjne. Broń i amunicja sprzedawana była m.in. tajnym organizacjom działającym w Ulsterze. Jak już wcześniej wspomniano rosyjskojęzyczne grupy przestępcze zajmują się handlem kobietami, w celu uprawiania prostytucji pod nadzorem rosyjskich sutenerów. Nie obce są również transporty narkotyków. Grupy brytyjskie w rozliczeniu za dostarczane towary oraz świadczone usługi niejednokrotnie płacą fałszywymi banknotami. Odnotowano także przypadek, kiedy Brytyjczycy dostarczyli rosyjskiej grupie 750 tysięcy fałszywych dolarów przeznaczonych do rozprowadzenia na wschodzie. Funkcjonujące w Wielkiej Brytanii rosyjskojęzyczne grupy przestępcze uważane są za szczególnie niebezpieczne, których członkowie nie obawiali się niczego i nie czuli respektu przed aparatem ścigania¹⁴. Londyn to także miejsce siedzib diaspory chińskich grup przestępczych (triad)¹⁵.

¹² Ibidem, s. 300-320.

¹³ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 26.

¹⁴ K. Laskowska, op. cit. s. 264.

¹⁵ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 27.

Na terenie Republiki Federalnej Niemiec obecne są przede wszystkim zorganizowane grupy przestępcze składające się z cudzoziemców. Głównie są to grupy kurdyjskie i tureckie, które przejęły rynek narkotykowy dzięki nawiązanym kontaktom w krajach azjatyckich, przez które wiodą szlaki przemytu. W Niemczech w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia obecne były grupy terrorystyczne, które poza głównym nurtem aktywności (terroryzm), zajmowały się przestępstwami kryminalnymi - napady na banki, napady na urzędy państwowe oraz uprowadzenia dla okupu. Mapa przestępczości zorganizowanej w Niemczech uległa zmianie po zjednoczeniu kraju oraz otwarciu granic. W tym czasie do Niemiec zaczęły przenikać zorganizowane grupy z Rosji, Polski, Serbii, Albanii, Rumunii i Wietnamu. Przybyłe grupy przestępcze zdominowały nielegalne rynki handlu papierosami, alkoholem oraz zajęły się przemytem ludzi i heroiny, jak też kradzieżami pojazdów i praniem pieniędzy. W Niemczech obecne są także zorganizowane grupy włoskie i tureckie¹⁶.

Do bałkańskich grupy przestępczych należą: grupy albańskie, bułgarskie oraz serbskie. Powstanie struktur przestępczych w Albanii związane było z wojną w Jugosławii oraz z późniejszym nawiązaniem kontaktów z Albańczykami przede wszystkim przez przedstawicieli Sacra Corona Unita, którzy stworzyli kanał przemytu narkotyków pomiędzy wybrzeżem albańskim i włoskim. Istotnym czynnikiem dalszego rozwoju przestępczości w tym rejonie był wybuch wojny o niepodległość Kosowa. W tym czasie nastąpiła migracja ludności do Włoch oraz przemysł broni dla walczących stron. W wymienionych przypadkach zyski osiągały grupy albańskie. Rozwój zorganizowanych bułgarskich grup przestępczych przypada na lata dziewięćdziesiąte ubiegłego stulecia. Liderami pierwszych zorganizowanych grup przestępczych byli sportowcy (zapaśnicy), którzy korzystając z nabytych wcześniej kontaktów z grupami rosyjskimi zajęli się przemytem narkotyków, a w późniejszym okresie przestępczością paliwową. Odnotowywane są także przypadki korupcji polityków, urzędników i przedstawicieli sądu. Istotnym zagrożeniem jest rozpowszechniona w Europie przestępczość grup bułgarskich przy wykorzystaniu elektronicznych instrumentów płatniczych. Wojna w Jugosławii miała wpływ na rozwój przestępczości zorganizowanej także w Serbii. W Jugosławii przestępczość zorganizowana dotyczyła przede wszystkim przemytu papierosów, narkotyków i ludzi. Nałożone na Serbię międzynarodowe sank-

¹⁶ Ibidem, s. 27-28.

cje wzbudziły aktywność grup przestępczych zajmujących się przemytem żywności, paliw i środków medycznych. W tym czasie grupy przestępcze działały wspólnie z popieranymi przez rząd grupami paramilitarnymi. Największe grupy przestępcze uzyskane środki finansowe inwestowały w budownictwo mieszkaniowe oraz centra handlowe, przy jednoczesnej reglamentacji tej działalności wobec innych podmiotów. Formy działania grup bałkańskich uległy zmianie na początku XXI wieku. Mając na uwadze doświadczenia grup włoskich, Serbowie zaprzestali spektakularnych akcji z użyciem przemocy, broni palnej jak i materiałów wybuchowych. Serbskie zorganizowane grupy przestępcze przeniosły swoją działalność poza Serbię. Najbardziej znanymi przedsięwzięciami serbskich zorganizowanych grup przestępczych były m. in. kradzież 5.9 mln dolarów w Szwecji jak i przemyt narkotyków o znacznej wartości z Ameryki Południowej do Europy (głównie na rynek Wielkiej Brytanii)¹⁷.

Azjatyckie grupy przestępcze to yakuza (boryokudan) oraz triady. Terminem tożsamym z przestępczością zorganizowaną w Japonii jest yakuza. Początki yakuzy sięgają okresu Edo¹⁸. Pierwszym zajęciem organizacji w tamtym okresie był hazard i gra w karty Hanafuda, w której kombinacja trzech kart: osiem(Ya), dziewięć(Ku) i trzy(Sa) dawała wynik zero, co oznaczało przegraną. Z biegiem czasu tego określenia (Ya-Ku-Sa) zaczęto używać dla określenia tej grupy przestępczej, a w wieku XX określono nim przestępczość zorganizowaną¹⁹. Yakuza jest przykładem japońskiej przestępczości zorganizowanej posadowionej na tradycji. Powstała ona z połączenia legalnej działalności handlowej i wytwórczej prowadzonej przez handlarzy i gildii hazardzystów, w celu ochrony przed wyzyskiem i wymuszeniami. Yakuza znalazła wspólną nić porozumienia z nacjonalistycznymi organizacjami politycznymi wykorzystującymi jej członków do dokonywania zamachów terrorystycznych. Szybki rozwój struktur przestępczości yakuzy nastąpił po klęsce cesarstwa w II wojnie światowej. Reglamentacja towarów i usług wprowadzonych przez USA doprowadziły do powstania nielegalnego rynku, opanowanego przez yakużę. Grupa przestępcza nadzorowała także prostytutki oraz hazard. W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia yakuza zmieniła formę działalności od-

¹⁷ Ibidem, s. 28-30.

¹⁸ Edo - okres w historii Japonii, w którym rzeczywistą władzę sprawowali sioguni z rodu Tokugawa.

¹⁹ J. Izydorczyk, *Hanzai znaczy przestępstwo*, Warszawa 2008, s. 146.

chodząc od struktur rodzinnych na rzecz organizacji przypominających konsorcja gospodarcze. Równocześnie dokonano zmiany nazwy yakuza na boryokudan. Organizacja w nowej postaci zajmuje się przede wszystkim wymuszaniem haraczy od podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, uprowadzeniami dla okupu, prostytutką, lichwą, przemytem, produkcją i obrotem narkotykami oraz grami hazardowymi. Boryokudan współpracuje z grupami przestępczymi z Rosji, Hongkongu oraz z triadami chińskimi. Organizacja jest właścicielem legalnie działających firm, które odprowadzają podatki przestrzegając prawa pracy oraz inwestując na giełdach²⁰. W latach siedemdziesiątych yakuza zmieniła formę swojej aktywności. Pod naciskiem opinii publicznej (afery korupcyjne) zmuszona została do zaprzestania angażowania się w politykę. Zmiana sposobu postępowania yakuzy nie spowodowała utraty wpływów organizacji wśród polityków, którzy uzależnieni są od wsparcia finansowego syndykatów²¹. Warty zaznaczenia jest, iż Boryokudan ma silną pozycję w Japonii i funkcjonuje oficjalnie posiadając swoje biura. Co ciekawe, same przynależenie do organizacji nie jest karane w prawie japońskim. Jednak większość członków bo 90% była wcześniej karana. Sytuacja ta prowadzi do pokazywania się publicznie przestępców, którzy otwierają oficjalnie biura gangów. Członkowie tej grupy przestępczej dzielą wspólne wartości z funkcjonariuszami policji oraz większością społeczeństwa (członkowie boryokudan to osoby o poglądach skrajnie nacjonalistycznych, a tajemnicą japońskiej policji jest fakt, iż do tej formacji nie przyjmowane są osoby os poglądach lewicowych). Boryokudan posiada silne związki z politykami zwłaszcza z siłami konserwatywnymi (antykomunistycznymi oraz antyamerykańskimi). Boryokudan (yakuza), czerpie zyski zarówno z legalnych jak i nielegalnych źródeł. Do nielegalnych obszarów działalności należą (jak już wcześniej wspomniano) szantaż, wymuszenia, handel narkotykami, hazard oraz bukmaherstwo. Dodatkową działalnością jest aktywność w obszarze tzw. Sokaiya, czyli kogoś, kto kupuje pewną ilość akcji tylko po to, aby uczestnicząc w zgromadzeniu akcjonariuszy przeszkadzać w nim, co jest podyktowane bezprawnym wymuszeniu pieniędzy. Kolejną działalnością jest Jiageya, czyli szantażowanie drobnych właścicieli nieru-

²⁰ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 31-32.

²¹ K. Karolczak, *Yakuza – szacowna organizacja kryminalna?*, [w:] *Wybrane aspekty zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, red. E. Gruza, Warszawa 2010, s. 194.

chomości i wymuszanie sprzedaży ich majątków po zaniżonych cenach. Legalnymi źródłami dochodu są udziały z salonów gier oraz zyski osiągnięte w sektorze budowlanym. Boryokudan nie stosuje fizycznej przemocy przeciwko zwykłym obywatelom, przemoc tego rodzaju skierowana jest w stosunku do członków innych gangów. Japońska doktryna prawa karnego stanowi, iż policja postępuje słusznie, nie ścigając przywódców gangów, ponieważ zapewnia to stabilizację w świecie przestępczym. I dzięki temu przestępcy nie prowadzą walk na ulicach²².

Chińskie triady powstały w oparciu o tajne stowarzyszenia lub jak podają inne źródła wywodzą się ze Stowarzyszenia Białego Lotosu (X wiek) jako ruchu oporu przeciwko panowaniu dynastii Mandżuków. To samo stowarzyszenie zaznaczyło swoją aktywność w XVII wieku walcząc o usunięcie dynastii Quing i przywrócenie dynastii Ming. Po zaprzestaniu walk członkowie triad utrzymywali się z wymuszeń oraz przemytu i handlu opium. Na przestrzeni XIX i XX wieku grupy przestępcze w Japonii stały się organizacją utrzymującą się wyłącznie z popełniania przestępstw, a ich wpływy rozciągnęły się na cały świat. W latach siedemdziesiątych XX wieku triady zaznaczyły swoją obecność na narkotykowym rynku świata. Z powodu długoletniej wojny w Wietnamie istniało utrudnienie w dostępie do heroiny, triady opanowując „złoty trójkąt” (Birma, Laos i Tajlandia) wypełniły powstałą lukę niedoboru tego narkotyku. Po zakończeniu działań wojennych narkotyki dostarczane były w dalszym ciągu, z tą tylko różnicą, iż punktami docelowymi stały się USA i Kanada (w ślad za powracającymi żołnierzami). W latach osiemdziesiątych triady na stałe założyły w Wielkiej Brytanii, Francji, Włoszech i Holandii, gdzie przemocą wytyczały rejony swojego działania²³. Triady są doskonale umiejscowione w samych Chinach. Na południu kraju zarysowała się znacząca aktywność triad, gdzie odnotowano działalność czterech grup z Hongkongu (San Yee, 14K, WoShing Wo oraz Wo Hap To). Organizacje te dokonują przede wszystkim wymuszeń okupów w przemyśle rozrywkowym, handlując obcą walutą, kontrolują prostytucję oraz zaangażowane są w hazard²⁴.

Przestępczość zorganizowana w Stanach Zjednoczonych Ameryki na przełomie XIX i XX wieku, to nielegalna działalność przybyłych emigrantów z Europy spowodowana problemami asymilacji, zamieszkiwaniem

²² J. Izydorczyk, op. cit., s 146-148.

²³ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 32-34.

²⁴ E. W. Pływaczewski, op. cit. 50-51.

w jednorodnych etnicznie skupiskach oraz kłopotami z porozumiewaniem się. W późniejszym okresie rozwinęły się grupy włoskie i żydowskie. W Nowym Jorku przed pierwszą wojną światową o wpływy rywalizowały dwa gangi, włoski Five Points Gang i żydowski Eastman Gang. W czasie powołań do wojska (I wojna światowa) znacznie osłabła działalność struktur przestępczych. Trudność znalezienia pracy po powrocie żołnierzy z frontu przyczyniła się do nowego rozwoju grup zorganizowanych. W tym też czasie wprowadzono prohibicję, która stała się przyczynkiem dla potężnego rozwoju zorganizowanej przestępczości zajmującej się przemysłem, produkcją i dystrybucją alkoholu. Grupy włoskie i żydowskie związały wspólne syndykaty przestępcze, które zdobyły wywarły wpływ na polityków, administrację, organy ścigania, wymiar sprawiedliwości oraz związki zawodowe. Zmianą systemu funkcjonowania zorganizowanej przestępczości w USA było powołanie ogóln amerykańskiego stowarzyszenia organizacji przestępczych nazywanego Narodowym Syndykatem Zbrodni (National Crime Syndicate). Nowo powstały syndykat upoważniony był do podziału stref wpływów w poszczególnych obszarach przestępczości. Syndykat wydawał wyroki śmierci na osoby działające wbrew jego ustaleniom. Tak skonstruowana zorganizowana przestępczość w USA odporna była zarówno na fale aresztowań jak i na zawirowania spowodowane II wojną światową. W tym też czasie nowym źródłem dochodów stała się przestępczość narkotykowa. Istotne zmiany w postrzeganiu zagrożenia przestępczością zorganizowaną nastąpiły w 1957 roku po ujawnieniu i aresztowaniu 58 najbardziej znanych bossów grup przestępczych, w trakcie tzw. „konferencji w Apalachin”. Dotychczasowe stanowisko władz, w tym Edgara Hoovera o nieistnieniu w USA przestępczości zorganizowanej zostało podważone, co doprowadziło do podjęcia zdecydowanych działań „antymafijnych”. Dzisiejsza zorganizowana przestępczość w USA cechuje się przemocą, przy jednoczesnym zastosowaniu coraz bardziej udoskonalonych metod osiągania wysokich zysków z działalności przestępczej. Na terenie USA działa około 33 tysięcy grup przestępczych, prosperujących w strukturach: gangów ulicznych, gangów więziennych, gangów motocyklowych oraz gangów lokalnych. Obecnie oprócz grup włoskich, irlandzkich i żydowskich rozwijają się inne etniczne zorganizowane grupy przestępcze, do których należą gangi afrykańskie, azjatyckie, imigrantów z Ameryki Południowej i Środkowej, karaibskie oraz europejskie. Niebezpiecznym aspektem zorganizowanej działalności jest

współpraca niektórych gangów w zakresie produkcji, przemytu i dystrybucji narkotyków jak też przemytu ludzi i broni oraz przestępstw związanych z prostytutką. Zidentyfikowano również aktywność grup przestępczych w obszarze nielegalnej działalności gospodarczej związanej przede wszystkim z: przestępczością intelektualną, oszustwami hipotecznymi oraz lichwiarstwem. Dodatkowo poważnym zagrożeniem jest przenikanie przedstawicieli świata przestępczego do instytucji ochrony prawa i wymiaru sprawiedliwości²⁵.

Przestępczość zorganizowana w Ameryce Południowej i Środkowej zobrazowana jest w pryzmacie przestępczości narkotykowej. Obszar ten zagospodarowany jest przede wszystkim przez grupy meksykańskie oraz kolumbijskie. Przestępczość zorganizowana w Meksyku zdeterminowana jest jego geograficznym położeniem, z powodu trudnej do kontroli granicy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. Początkowo grupy zajmowały się przemyceniem heroiny, marihuany oraz nielegalnych imigrantów (również z Polski). Sytuacja uległa zmianie z chwilą powstania kolumbijskiego imperium kokainowego, w którym początkowo meksykańskie grupy były pośrednikami pomiędzy kartelami kolumbijskimi, a odbiorcami w USA. W latach dziewięćdziesiątych XX wieku po ograniczeniu wpływu grup kolumbijskich meksykanie przejęli przemycenie kokainy do USA. Grupy meksykańskie nawiązały kontakt z organizacjami przestępczymi w USA. Granica podzielona została na strefy wpływów kontrolowane przez największe przestępcze kartele – Tijuana, Juarez i Gulf. Przestępczości zorganizowanej towarzyszy wszechobecna korupcja w szeregach meksykańskiej policji i prokuratury. Kolumbijskie kartele narkotykowe powstały w latach siedemdziesiątych w związku z gwałtownym zapotrzebowaniem na kokainę w krajach Europy Zachodniej oraz w USA. Kolumbia stała się największym na świecie producentem kokainy, z działającymi na wielką skalę kartelami. Pierwszym przywódcą kartelu z Cali był Giberto Rodriguez Orejuela, który zbudował doskonale działającą organizację zajmującą się produkcją i dystrybucją kokainy. Konkurencyjną grupą był kartel z Medellin, którym kierowali bracia Jorge i Juan Ochoya oraz Pablo Escobar. Kartele bazowały na pracy tysięcy ubogich rolników uprawiających krzaki koki, dla których było to jedynym źródłem dochodu. Przedstawiciele karteli utrzymywali doskonale stosunki z przedstawicielami władz lokalnych. Dodatkowo należy zaznaczyć powiązania karteli z organizacjami parami-

²⁵ W. Mądrzejowski, op. cit. s. 35-36.

litarnymi (FARC- Rewolucyjne Siły Zbrojne Kolumbii), które dysponując znacznymi środkami finansowymi stworzyły własne struktury administracji. Obecnie Kolumbia nadal jest jednym z głównych ośrodków produkcji kokainy²⁶.

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA W POLSCE

Polska przestępczość zorganizowana posiada również bogatą tradycję, ponieważ pierwsze grupy przestępcze funkcjonowały już po zakończeniu pierwszej wojny światowej. W tym okresie problem stanowiły zorganizowane grupy bandyckie działające we wschodnich województwach Polski. Grupy te osiągały wysoki stopień zorganizowania. Przykładem jest powstałe w 1922 roku w Wilnie zrzeszenie zawodowe przestępców narodowości żydowskiej Bruder Ferain, zajmujące się kradzieżami i wymuszeniami, także na innych złodziejach. Zarząd zrzeszenia miał decydujący głos w sprawie podziału zysków, zlecał wykonanie lub nabycie narzędzi służących do popełniania przestępstw, składał kaucje za aresztowanych członków oraz otaczał opieką rodziny aresztowanych przestępców. Zorganizowane grupy przestępcze w Polsce w żargonie złodziejskim nosiły nazwę „chewra” dodając przymiotnik, np. „chewra praska”. Obecne były także zagrożenia wynikające z działalności przemytniczej mające miejsce na granicy polsko-niemieckiej na Śląsku i w Wielkopolsce jak też na granicy z Wolnym Miastem Gdańsk. Proceder przemytu odbywał się także na granicy z Litwą i Związkiem Radzieckim, choć przybierał on formę zbrojną. W opisywanym okresie zaznaczyła działalność zorganizowana grupa przestępcza o charakterze kryminalnym, kierowana przez Cichockiego (Szpicbródkę), która dokonała kilkunastu włamań do banków w kilku krajach. Straty skarbowi państwa przynosiła przestępcza działalność ekonomiczna, związana m. in. z aferą żywardowską, dotyczącą sprzedaży w niewyjaśnionych okolicznościach państwowych zakładów włókienniczych w Żyrardowie francuskiemu konsorcjum w 1923 roku. Po drugiej wojnie światowej przestępczość zorganizowana odrodziła się w krótkim okresie czasu, były to jednak grupy słabo zorganizowane, bez wyznaczonej hermetycznej struktury. W latach pięćdziesiątych ubiegłego stulecia w rejonie Dolnego Śląska działały środowiska zawodowych kieszonkowców i włamywaczy. W następnych latach pojawiły się grupy zajmujące się przestępczością kryminalną – przemyt, rozboje, wymuszenia haraczy, jak też przestępczością gospodarczą (bazującą na

²⁶ Ibidem, s. 41-44.

niedobrze podstawowych artykułów). Lata dziewięćdziesiąte to czas przemian społecznych, gospodarczych oraz politycznych, który sprzyjał rozwojowi szarej strefy oraz powstaniem i rozbudowaniem grup przestępczych o charakterze kryminalnym. W tym czasie ukształtowały się wyspecjalizowane grupy przestępcze prowadzące działalność o charakterze przestępczości kryminalnej, gospodarczej i narkotykowej. Zidentyfikowane były także multiprzestępcze grupy zorganizowane. W obszarze zorganizowanej przestępczości kryminalnej najszybciej rozwinął się proceder kradzieży samochodów zarówno w kraju jak i za granicą oraz wymuszania okupów od osób prowadzących działalność gospodarczą. Przestępczość gospodarcza obejmowała sferę produkcji i handlu alkoholem, przekształceń własnościowych, systemu bankowego (FOZZ i „Art. B”). Równocześnie na wielką skalę rozwinął się przemysł i handel substancjami odurzającymi, a polskie grupy przestępcze nawiązały kontakt z międzynarodowym środowiskiem handlarzy narkotyków. W tym czasie działały w Polsce rosyjskojęzyczne grupy przestępcze cechujące się brutalnością i bezwzględnością. Obszar ich działania obejmował wymuszenia okupów od osób rosyjskojęzycznych zajmujących się handlem towarami na targowiskach, jak i kontrola nad usługami prostytutki świadczonymi przez Ukrainki, Białorusinki, Litwinki czy też Rosjanki. Osobnym zagadnieniem był przemysł dzieł sztuki, pochodzących z kradzieży obiektów sakralnych w Rosji. W Polsce działały także krajowe grupy przestępcze tj. „Pruszków”, „Wołomin” czy też „Łódzka ośmiornica”, które oprócz działalności związanej z nielegalnym rynkiem wyrobów tytoniowych i spirytusowych zajmowały się wymuszeniami i rozbojami. Odrębnym aspektem były działania porachunkowe pomiędzy członkami tych grup, które cechowały się brutalnością (zabójstwa: Nikosia, Szwarcenegera, Kielbasy, Wariata, Juniora, Malarza, Klepaka, czy też Pershinga)²⁷.

Działalność przestępcza prowadzona obecnie przez zorganizowane grupy przestępcze na terenie Polski wykazuje charakter międzynarodowy (udział przedstawicieli innych państw). Również polskie grupy przestępcze rozszerzają swoją działalność na obszar państw Europy Zachodniej (w szczególności Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Włoch) jak też obecne są w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Największą strefę aktywności zorganizowanych grup przestępczych stanowi przestępczość ekonomiczna, powo-

²⁷ W. Mądrzejowski, *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych w Polsce*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczenie. Ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiśniak, Szczytno 2013, s. 49-64.

dużą olbrzymie straty dla Skarbu Państwa. Działalność ta polega przede wszystkim na: zmniejszeniu wpływów do budżetu państwa, uzyskiwaniu nienależnych zwrotów czy też wyłudzeniu dopłat. Obok typowych form przestępczości ekonomicznej takich jak wyłudzenia podatku VAT i akcyzy, zaniżenie należności publicznoprawnych oraz przestępstw na rynku kapitałowym i ubezpieczeniowym, obecne są przestępstwa ukierunkowane na nieprawidłowości związane z uzyskaniem zamówienia publicznego oraz przeciwko prawom własności. Zorganizowane grupy przestępcze odwołują się do praktyk korupcyjnych oraz przestępstwa prania pieniędzy, w celu legalizowania lub ukrywania środków majątkowych pochodzących z przestępstw. Zorganizowana przestępczość narkotykowa zdeterminowana jest zagranicznymi tendencjami w zakresie popytu na narkotyki oraz dostępność prekursorów do ich produkcji (narkotyki syntetyczne). Polska jest zarówno krajem docelowym jak i tranzytowym w rynku dystrybucji środków odurzających oraz krajem produkcji i uprawy narkotyków. W obszarze zorganizowanej przestępczości kryminalnej istotnym zagrożeniem są czyny związane z nielegalną migracją, nielegalnym obrotem bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, fałszerstwa pieniędzy, a także przestępczość samochodowa. Odnotowuje się również powracanie do przestępczej działalności liderów zorganizowanych grup przestępczych, którzy opuszczają ośrodki prawnej izolacji. Rejestrowane są także przypadki kierowania zorganizowanymi grupami przestępczymi z aresztu lub więzienia. Prognozuje się możliwość odtworzenia zorganizowanych grup przestępczych po upuszczeniu ośrodków prawnej izolacji przez ich liderów, co może spowodować wzrost liczby zdarzeń o podłożu kryminalnym z użyciem broni palnej i materiałów wybuchowych na tle porachunkowym²⁸.

PODSUMOWANIE

Przestępczość zorganizowana umiejscowiona jest obecnie w trzech wymiarach: kryminalnym, ekonomicznym i narkotykowym. Uzupełnieniem dla wskazanych obszarów jest multiprzestępczość. Diagnoza dzisiejszej przestępczości zorganizowanej wskazuje znaczący progres przestępczości ekonomicznej i narkotykowej. Przeniesienie aktywności przestępczej z przestępstw kryminalnych na przestępstwa ekonomiczne spowodowane jest przede wszystkim możliwością uzyskania większych zysków. Odreń-

²⁸ Raport o stanie bezpieczeństwa Polski, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2014, s. 99-100.

ną przyczyną jest przewlekłość prowadzenia i osądzenia spraw dotyczących przestępczości ekonomicznej, a orzekane kary są o wiele niższe, niż w przypadku popełnienia czynów o znamionach kryminalnych. Utrzymująca się na stałym poziomie przestępczość narkotykowa spowodowana jest ciągłym popytem na tego rodzaju używki, do tego należy wspomnieć o polityce karnej w zakresie legalizacji posiadania określonej ilości środków odurzających. Nie należy jednak zapominać o przestępczości kryminalnej, która w dalszym ciągu obecna jest w statystykach organów ścigania, jednak spore zagrożenie karą oraz brak anonimowości przy jej popełnianiu spycha ją na dalsze miejsce w „rankingu” zainteresowania tego rodzaju grup przestępczych.

BIBLIOGRAFIA

1. Gambetta D., *Mafia sycylijska. Prywatna ochrona jako biznes*, Warszawa 2009;
2. Izydorzyc J., *Hanzai znaczy przestępstwo*, Warszawa 2008;
3. Karolczak K., *Yakuza – szacowna organizacja kryminalna?*, [w:] *Wybrane aspekty zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, red. E. Gruza, Warszawa 2010
4. Laskowska K., *Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne*, Białystok 2006;
5. Mądrzejowski W., *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak, Szczytno 2013;
6. Pływaczewski E. W., *Problem definicji przestępczości zorganizowanej*, [w:] *Przestępczość zorganizowana*, red. E. W. Pływaczewski, Warszawa 2011;
7. *Raport o stanie bezpieczeństwa Polski*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2014;
8. Varese F., *Mafia rosyjska. Prywatna ochrona w nowej gospodarce rynkowej*, Warszawa 2009.

DR JACEK BIL

adiunkt

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

ul. Ingardena 4, Kraków

tel. 12 662 66 04